

בית קטן בלב שמורה

יואב שרעבי, שירות לאומי

בית ספר שדה גליל

מה מצב הסכסוך בין הדרוזים לפקחי רשות הטבע והגנים בהר מירון?

שבת שמשית באמצע החורף. במהלך טיול הכנה לחבר'ה מהצופים של הנהגת שורק בהר מירון, הגענו לדולינה (עמק קטן בפסגת הר שאין לו ניקוז) שנמצאת ליד האנדרטה של קאסם טפאש, דרוזי תושב בית ג'אן, שנפל בלבנון ב-92'. לשמחתי, הדולינה הייתה מלאה מים בעקבות הגשמים האחרונים, ממש מראה מקסים. ואז הגיע ג'יפ ובו כמה צעירים מהכפר ובאקט של הפגנת גבריות חצו במהירות מסחררת את האגם הקטן שנקווה במקום. המחזה ה"מרהיב" הזה גרם לי להיזכר כי כל האזור של הר מירון הינו שטח רגיש מבחינת שמירת טבע והאקולוסייה המקומית, לאור הסכסוך בין אנשי רשות הטבע והגנים לתושבי הכפר שהיה במקום. בשביל להבין מהי מהות הסכסוך, כיצד הוא נולד והאם הוא קיים גם היום פניתי לאמין אבו חיייה, מורה דרך ותיק, תיירן, בוגר תואר שני בלימודי ארץ ישראל, קצין במילואים ותושב הכפר, שהסכים בשמחה לשוחח איתי ולענות על שאלותיי.

כיצד הגיעו הדרוזים להתיישב בהר מירון?

הדת הדרוזית התפצלה מהאסלם בתחילת המאה ה-11, במצרים, שם ישב המרכז השלטוני המוסלמי. המוסלמים, שראו את הדת החדשה בעין לא יפה, החלו לרדוף את הדרוזים, מה שאילץ אותם לנדוד צפונה. במקביל החלה הדת להפיץ את עצמה בקרב אוכלוסייה המרחב. הדרוזים מצאו את מקומם בהרים הגבוהים בלבנון, בסוריה ובצפון ישראל, שם הם היו מרוחקים ממרכזי השלטון ומוגנים מכל אויב. גם בהר מירון מצאו הדרוזים את מקומם, שכן התקיימו שם תנאים מושלמים מבחינתם- הר גבוה ומבודד, מעיינות רבים, מערות בהם ניתן להסתתר, שטחי מרעה וכן קרקע פוריה לחקלאות, שכן מדובר בחברה חקלאית. כמו כן, באזור המירון ישנם שני מקומות קדושים לדרוזים ע"ש שניים ממפיצי הדת החשובים, בהא א-דין ונבי סבאלן, מה שמשך דרוזים נוספים להתגורר באזור.

בלב השמורה
בית ג'אן וברקע הר מירון

כיצד התחיל הסכסוך בין תושבי הכפר לאנשי שמורת הטבע?

קודם כל, כיום אין סכסוך.

הסכסוך שהיה בעבר החל מכמה סיבות. סיבה אחת הינה סיבה חקלאית- במשך שנים מעבדים תושבי הכפר את אדמתם ברחבי ההר (הרשומה בטאבו עוד מתקופת הטורקים), ודורשים הרחבה של דרכי הגישה אליהם, כדי שרכב פרטי או אפילו טרקטור יוכל להגיע אליהם. דרישה זו נתקלה בסירוב, שכן שטחים אלו נמצאים בלב שמורת הטבע של הר מירון והרחבת הדרכים עלולה לפגום בשמורה. לב הסכסוך נבע מהקמת אנטנת התקשורת על פסגת הר הלל, מה שגרם להכשרת דרכי גישה אליה, שגם הן- בלב השמורה. עניין זה כמובן היה מאוד מנקר עיניים ובגדר צביעות כלפי תושבי הכפר, לאור הסירוב להרחבת דרכיהם, גרם למספר תושבים להתיישב בלב השמורה, בסמוך לשטחים החקלאיים. עניין זה נגרר לפסים אלימים יותר, כאשר אף הוזמנה משטרה במטרה לפנות את המתישבים מלב השמורה.

במקביל החל תהליך של הפקעת קרקעות, שבא לידי ביטוי בסחר לא הוגן של שטחים- הרשויות לקחו מתושבי הכפר קרקעות פרטיות בלב השמורה, ונתנו להם במקום שטחים קטנים בהרבה בתחומי הכפר.

סיבה שלישית הינה החקיקה המגבילה רעייה, מה שפגע בפלח תעסוקתי נוסף בכפר, וכיום אף יודעים שרעייה מבוקרת תורמת לעמידות של החורש הים תיכוני (חברת הצומח השולטת בשמורת הר מירון) בפני שריפות.

ומה בעניין כביש המריבה? כיצד הוא משתלב בסיפור?

במקור נסללו 2 דרכים- דרך מבית ג'אן לשטחים החקלאיים באזור נחל כזיב ודרך מחורפיש (כפר דרוזי למרגלות המירון) לשטחים חקלאיים שלהם בסביבת נחל כזיב. בפועל, נותרו 1200 מטר שהפרידו בין 2 הדרכים הסלולות, שהיו בגדר שביל עיזים, ועלתה דרישה לסלול גם אותם, במטרה ליצור דרך גישה נוספת לבית ג'אן (עד אז היה כביש גישה אחד) וכן דרך מחברת בין שני הכפרים הדרוזים. מרבית משרדי הממשלה הסכימו, אך הציבור, ובראשו החברה להגנת הטבע, התנגד לסלילת דרך אספלט בלב השמורה. ראש מועצת בין ג'אן דאז, שהבין כי סלילת הכביש עלולה להתעכב עוד רבות, לקח את העניין לידי ו החל בסלילת הכביש באופן לא חוקי, וללא האישורים. לאחר פניות רבות לבג"צ מטעם הציבור הוכרז כי הדרך, שכבר אז זכתה לכינוי "כביש המריבה", תהיה לדרך נוף ולא כביש ראשי. כיום, מתוקף הצורך התחבורתי, אנשים רבים משתמשים בדרך זו, על אף היותה צרה במיוחד ולא בטיחותית כעורק תחבורה ראשי.

ובעניין התרחבות הכפר עצמו, האם ישנה בנייה לתוך שמורת הטבע?

לא. תכנית המתאר של הכפר, אשר מגדירה היכן ניתן לבנות, לא השתנתה משנת 1997. מאז, אוכלוסיית הכפר גדלה והשטח המאפשר בנייה לא התרחב, מה שגרם לתחושת מחנק וצפיפות התיישבותית בכפר. לכן, אנשים החלו לבנות מחוץ לגבולות המתאר על קרקע פרטית שלהם- כלומר בתחומי שמורת הטבע- וקיבלו קנסות וצווי הריסה. כיום ישנה מצוקת דיור בכפר, כאשר זוגות צעירים, שרוצים להקים משפחה לאחר שחרורם מהצבא (אחוז הגיוס בכפר מהגבוהים בארץ) מתקשים מאוד בבניית בית חדש, ורבים מהם עוברים לגור בשכירות בכרמיאל או במעלות. בימים אלו אמורה לעבור תכנית המתאר החדשה של בית ג'אן, אשר אמורה להרחיב את שטח הכפר בכמה מאוד דונמים, ולפתור את מצוקת הדיור לעשרים השנים הקרובות.

ומה המצב כיום? האם ישנה מתיחות בין תושבי הכפר לפקחי הרשות? אני הייתי עד לעבריינות בשמורה מצד תושבי הכפר.

המצב כיום טוב מאוד, ואפילו מצוין. אחד מפקחי השמורה הוא קצין שלי במילואים כך שאני מקבל דיווח שוטף, והמצב טוב. מבחינת השמורה, שבילי החקלאיים שנפתחו משמשים כיום כשבילי טיול, וכן כשבילי גישה לפקחים ואפילו כדרכי

גישה לרכבי כיבוי אש, במקרה של שריפה. מבחינת הפגיעה הפוטנציאלית של דרכים אלו, וכן של "כביש המריבה" לשמורה, צריך להבין כי גם בשמורה צריך תשתיות שיאפשרו מרקם חיים, ובדרך זו גם תפחת העבריינות. נכון, עדיין ישנו פלח מאד קטן באוכלוסייה של עבריינים, ובהם צריך לטפל באמצעות חינוך מבית, אכיפה וענישה, אבל באופן כללי המודעות של תושבי הכפר הייתה, עודנה ותמשיך להיות גדולה מאוד לטבע שסובב אותם. זהו נוף ילדותם, אליו יש להם זיקה ועליו הם רוצים לשמור.

שמורת טבע או חצר אחורית? הדולינה בהר מירון
צילום: יואב שרעבי